

Vereniging van
Vlaamse Steden
en Gemeenten

Lokaal sociaal beleid en de link met de zorggraden / eerstelijnszones

Een ruim perspectief

Peter Cousaert, diensthoofd Samenleven en Beleven

1. Lokaal sociaal beleid als decreet
2. Lokaal sociaal beleid als bredere context
 - OCMW-werking
 - Decreet lokaal bestuur
 - Organisatienetwerken
 - Link zorgraad
3. De gebruiker centraal

Lokaal Sociaal Beleid als decreet

- Integrale aanpak
- Recht op menswaardig leven (zie ook link naar OCMW-wet!)
- Grondrechtenbenadering
 - Recht op arbeid en vrije keuze van beroepsarbeid (met oa hoog werkgelegenheidspeil)
 - Recht op billijke arbeidsvoorwaarden en billijke beloning, recht op informatie, overleg en collectief onderhandelen
 - Recht op sociale zekerheid, bescherming van de gezondheid en sociale, geneeskundige en juridische bijstand
 - Recht op behoorlijke huisvesting
 - Recht op bescherming van een gezond leefmilieu
- Versterken sturende rol lokaal bestuur
- Netwerksamenwerking
- Wat één bestuur kan, kan ook samen met meerdere besturen (dus, mogelijkheden tot intergemeentelijke aanpak)

Vijf terreinen

- LSB binnen meerjarenplan
- Regie van de lokale sociale hulp- en dienstverlening
- Toegankelijkheid verhogen en onderbescherming tegengaan
Vermaatschappelijking van de hulp- en dienstverlening
- Ondersteuning van de lokale besturen om voorgaande taken uit te voeren

Onderdeel meerjarenplanning

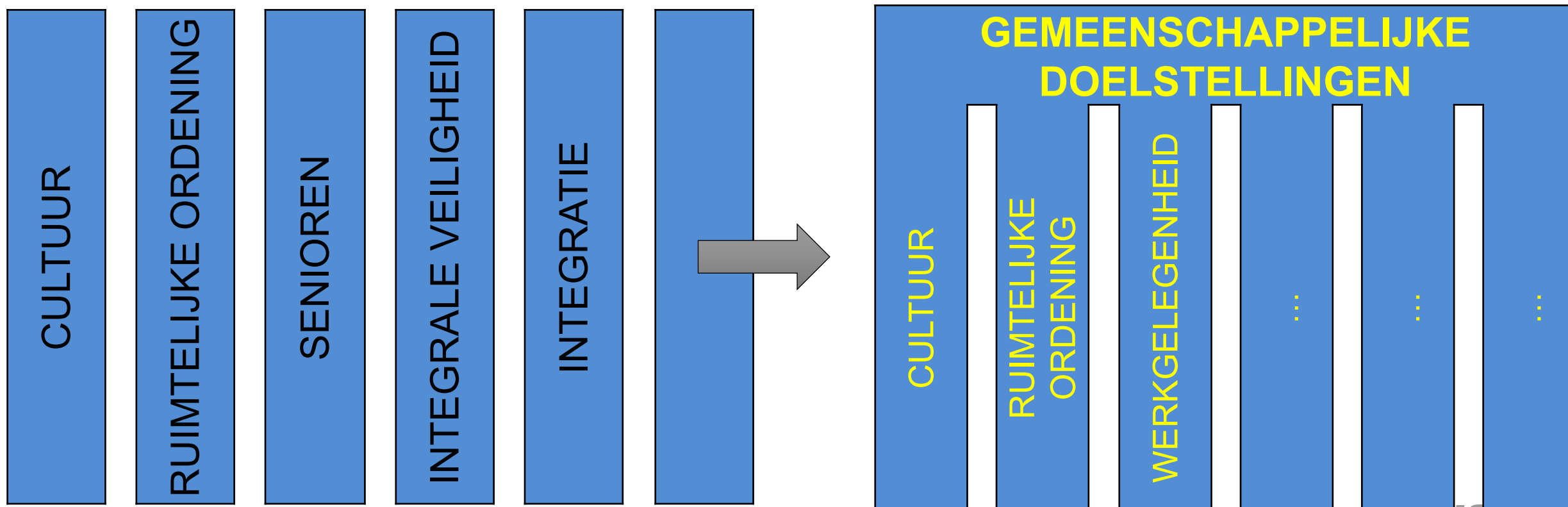
- **Integraal en inclusief lokaal sociaal beleid**
- **Betrokkenheid en inspraak:** rekening met **de meest kwetsbare burgers** (participatiemethodieken)
- **Betrekt de lokale actoren** bij voorbereiding, monitoring en bijsturing van het lokaal sociaal beleid
- **Samenwerking met andere lokale besturen**
- **Beleidsdoelstellingen** in functie van lokale noden formuleren = lokale autonomie + subsidiariteit:
 - binnen de principes van de beleids- en beheerscyclus (BBC)
 - in consistentie (aanvullend, complementair) met de Vlaamse beleidsdoelstellingen

Doorbreek de kokers

- Verbinding met diverse thema's
- Samenwerking over beleidsdomeinen heen
- Geen eenzijdige oplossingen
- Lokaal maatwerk
- Ook buurtgericht, wijkgericht
- Vlaams – lokale samenwerking: samen werken aan een effectieve, domeinoverschrijdende strategie.

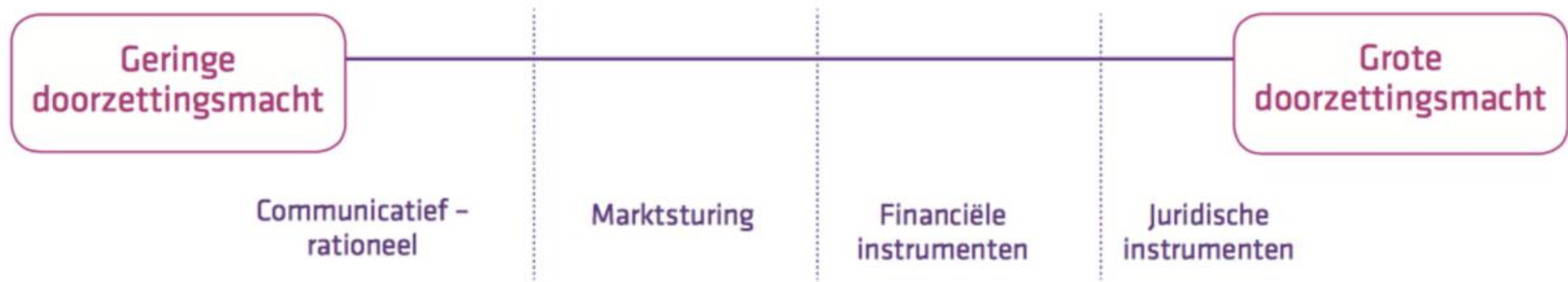

Van verkokering naar integraal

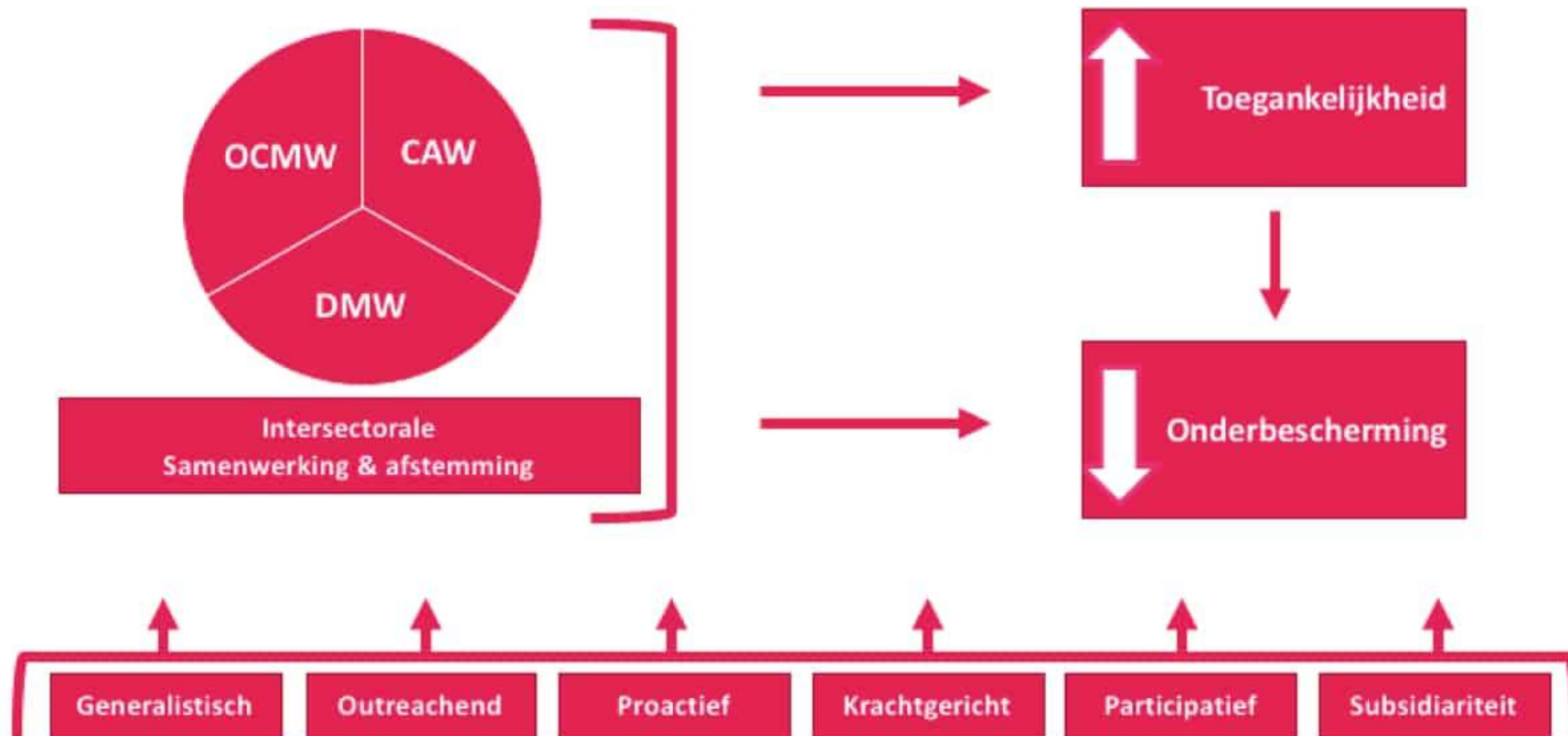
Regie van lokale hulp- en dienstverlening

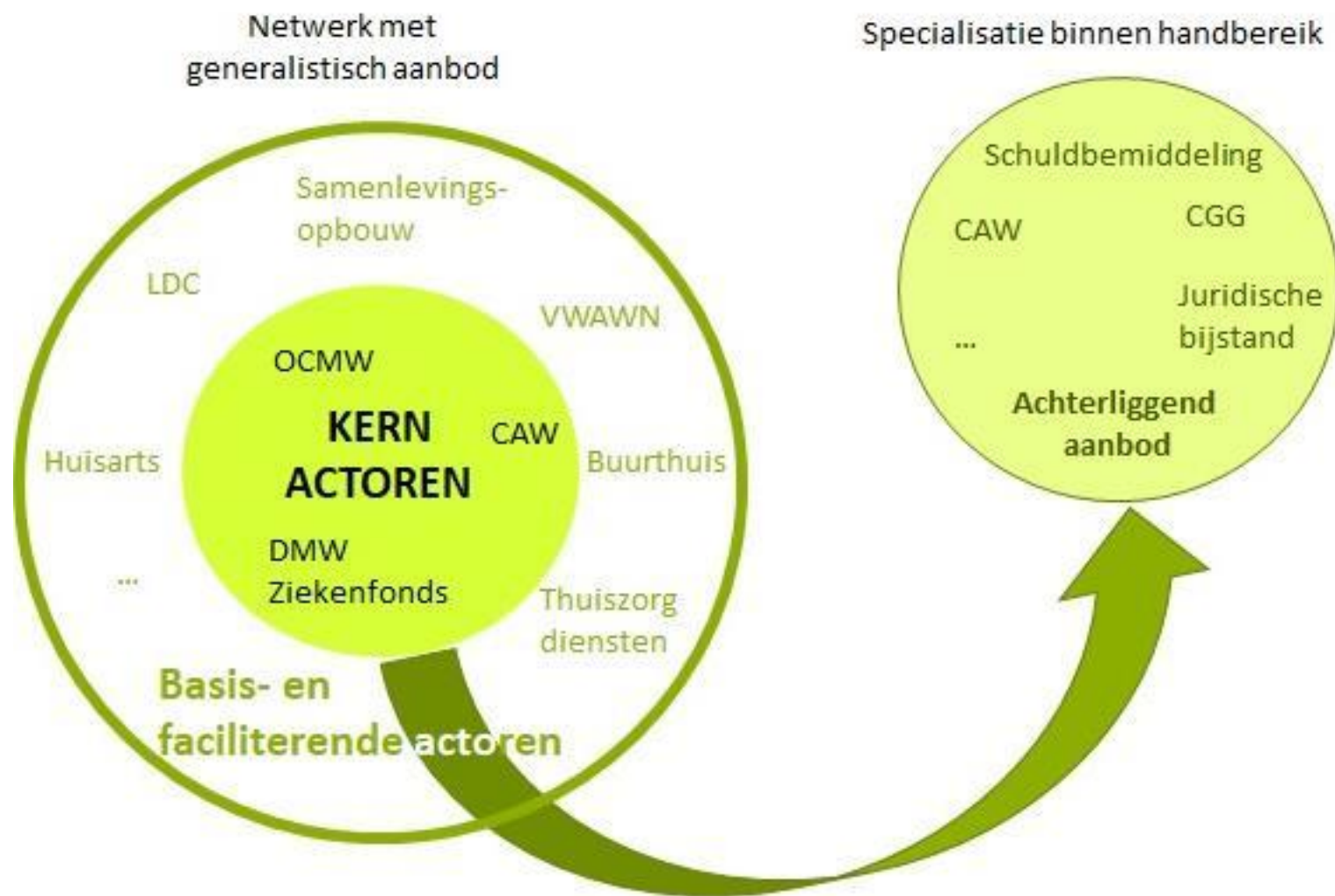
- Aanbod afstemmen op lokale behoeften via overleg met actoren
- Scheiding rol aanbieder en regisseur
- Vlaams erkende voorzieningen werken mee aan uitvoering lokaal sociaal beleid
- Afstemming programmatie

Toegankelijkheid verhogen / onderbescherming tegengaan

- Sociaal huis als herkenbaar aanspreekpunt
- Geïntegreerd breed onthaal
 - Organiseren 'vanuit' sociaal huis
 - Minstens OCMW, CAW, ziekenfondsen (kernpartners)
 - Informeren, rechten verkennen, rechten realiseren, hulpvraag verhelderen, doorverwijzen
 - Samen met achterliggend aanbod
 - Samen met basis- en faciliterende actoren
- Huizen van het Kind

(semi)-publieke en essentiële diensten

DE GROENE
AMSTERDAMMER

Onderzoek De afname van regionale voorzieningen

Hoe Den Haag uit Nederland verdween

Radio 2

Actie in Moorsele tegen afbouw dienstverlening bij banken: "Geen enkel loket meer voor 7.000 inwoners"

7 op de 10 zorg- en welzijnsorganisaties moeten dienstverlening afbouwen

NIEUWS 22 september 2022

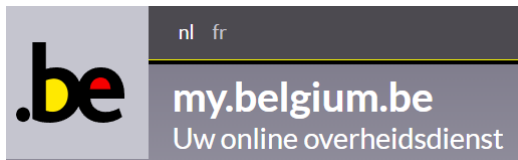
Ongenoegen groeit over plannen NMBS om stationsloketten minder lang open te houden

Het ongenoegen groeit over de plannen van de NMBS om flink te gaan snoeien in de openingsuren van de stationsloketten. Reizigersvereniging TreinTramBus heeft het over een flinke achteruitgang in de dienstverlening, het Raadgevend Comité van de Treinreizigers heeft een open brief geschreven met de vraag om bijkomend overleg en in een aantal steden komt de gemeenteraad in actie.

vvsG

toegankelijkheid verhogen

In België: goed in e-government, maar teveel systemen in inrijssystemen

myMINFIN

Mijngezondheid

vvs

Andere dienstverleners (en hun impact op het lokaal bestuur)

- Afbouw nabije dienstverlening (sluiten diverse kantoren)
- Opbouw e-dienstverlening, maar vaak niet-e-inclusieve dienstverlening
- Onvoldoende bereikbaarheid door:
 - Verregaande digitalisering en afbouw fysiek onthaal
 - Telefoons die niet worden opgenomen
 - Mails of contactformulier waarbij je niet weet wanneer je antwoord zal krijgen
 - ...
- Problematisch voor kwetsbaren
- Toegang tot essentiële diensten wordt bemoeilijkt (gezondheidszorg, maatschappelijke dienstverlening...)

Andere dienstverleners (en hun impact op het lokaal bestuur)

- LB voelen gevolgen van (andere) slecht bereikbare dienstverleners
 - Mutualiteiten, vakbonden en centrale overheden vaakst genoemd
 - Lokale besturen zelf in de problemen omdat mensen zich gemakkelijk tot lokaal bestuur richten (nabijheid)
- Burgers zijn niet (op tijd) geholpen en komen in de administratieve en financiële problemen
- Meer personeelsinzet nodig van LB (bijvoorbeeld maatschappelijk werkers, maar ook bibliotheken, etc), tijd die ze niet kunnen besteden aan hun kerntaken: OCMW als voorportaal in plaats van sluitstuk van de sociale zekerheid
- Nood aan hulp en iedereen die accountable, verantwoordelijk en responsief is

toegankelijkheid verhogen

- Wanneer de verbinding van burgers met de overheid wordt verbroken omdat deze niet langer zichtbaar is, lijdt de legitimiteit eronder
- Mensen voelen zich aan hun lot overgelaten
- De overheid (en werknemers in de publieke sector) krijgen toch de schuld, dus kunnen ze er net zo goed iets aan doen.
- Let op degenen die de leemte opvullen.

Vermaatschappelijking van de sociale hulp- en dienstverlening

- LB neemt initiatieven
 - Mensen elkaar in het dagdagelijks leven ondersteunen en zorg voor elkaar dragen
 - Toenemend aantal mensen uit de boot omwille van ziekte, handicap of andere kwetsbare leefsituatie
 - Utdaging: in co-creatie met inwoners, zorgpartners en de ondernemers op hun grondgebied een sterk horizontaal sociaal beleid voeren
 - Élk beleidsdomein (zorg, wonen, werk, economie, onderwijs, vrije tijd, mobiliteit, ruimtelijke planning, ...) verantwoordelijkheid opneemt en mede eigenaar is
- Lokaal bestuur ondersteunt informele en vrijwillige zorg
- Lokaal bestuur sensibiliseert

TriVelo is een fietstaxidienst voor minder mobiele senioren in Gent. De chauffeurs zijn een mix van nieuwkomers en minder nieuwe gentenaars. Via een buddysysteem worden ze gelinkt aan elkaar en halen ze de ouderen met een riksja op.

voorbeeld vermaatschappelijking

AFGEROND PROJECT: De Buurbel

ZORGLAB AALST PROJECTEN

ZORGLAB AALST

De Buurbel is een eenvoudig systeem dat buren met elkaar in contact brengt. Zowel digitale als niet-digitale buren worden hiermee bereikt. ZorgLab heeft de Buurbel uitgetest met hulp van een aantal buurtbewoners uit de twee testwijken Mijlbeek en Zeshoek.

- Digitale en niet-digitale burgers
- Burgers in eenzaamheid
- Buurtcomités
- Lokale dienstencentra
- Thuisverpleegkundigen
- Studenten thuisverpleegkunde
- Huisartsen
- Thuiszorgdiensten
- Zorgcentrales (personenalarmering en andere zorgtechnologie)
- Antennefunctionarissen (huisbezoeken) van het OCMW
- Apotheeker
- Wijkgezondheidscentrum

Lokaal Sociaal Beleid als bredere context

- OCMW-werking en decreet lokaal bestuur
- Organisatienetwerken (en link naar de zorgraad)

Opgericht in 1976

ORGANIEKE WET betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn 8 juli 1976 - art. 1

Elke persoon heeft recht op **maatschappelijke dienstverlening**. Deze heeft tot doel eenieder in de mogelijkheid te stellen een leven te leiden dat beantwoordt aan de **menselijke waardigheid**. Er worden **openbare centra voor maatschappelijk welzijn** opgericht die, onder de door deze wet bepaalde voorwaarden, tot opdracht hebben deze dienstverlening te verzekeren.

Artikel 59. (... - ...) Het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn vervult zijn opdracht volgens de meest **aangepaste methoden** van het **maatschappelijk werk** en met eerbiediging van de ideologische, filosofische of godsdienstige overtuiging van de betrokkenen.

Evolutie

- Recht op maatschappelijke dienstverlening: autonome opdracht
 - Waartoe de gemeenschap gehouden is (dus: meer dan individuele hulpverlening)
 - Leven leiden dat beantwoordt aan menselijke waardigheid
 - Vertaald in aanvullende steun
- Professionalisering dienstverlening > verplichte aanwerving Maatschappelijk Werker
- Verruiming armoedebestrijding naar recht op menswaardig bestaan
- Nieuwe instelling die ambitieuze doelstelling moet bereiken

Recht op bestaansminimum (1976)

- De erkenning van het recht op een bestaansminimum = het sluitstuk in de ontwikkeling van de welvaartsstaat
- Inkomensbescherming gekoppeld aan basisvoorwaarden, zoals behoeftigheid en werkbereidheid = behoefte aan zorg aantonen op basis van externe criteria + interpretatie daarvan door wetgever/professional

Recht op maatschappelijke integratie (2002)

- Vaststelling: cliënten blijven lang 'hangen' + grote aanwezigheid jongeren
- Vervangt de wet op het bestaansminimum van 1974
- Leefloon in plaats van bestaansminimum
- Sluitstuk sociale zekerheid
 - Elke persoon heeft recht op maatschappelijke integratie via een tewerkstelling en/of een leefloon
 - al dan niet gepaard met een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie
- OCMW moeten dit recht verzekeren

Maatschappelijk dienstverlening: instrument én motor van sociaal beleid

- Welzijnslogica 'bovenop' bijstandslogica
 - Kan versterken
 - Maar ook spanning tussen verschillende maatschappelijke opdrachten (activeren, rechten garanderen, hulpverlening, uitbetaling, schuldhulp...)
- Vanuit Maatschappelijk Dienstverlening (zie artikel 57) niet alleen instrument voor sociaal beleid maar ook motor
 - Verzekert lenigende / curatieve én preventieve hulp
 - Bevordert maatschappelijke participatie gebruikers
 - Dienstverlening kan van materiële, sociale, geneeskundige, sociaal-geneeskundige of psychologische aard zijn
 - Kan ook diensten oprichten

Wettelijk opgelegde taken

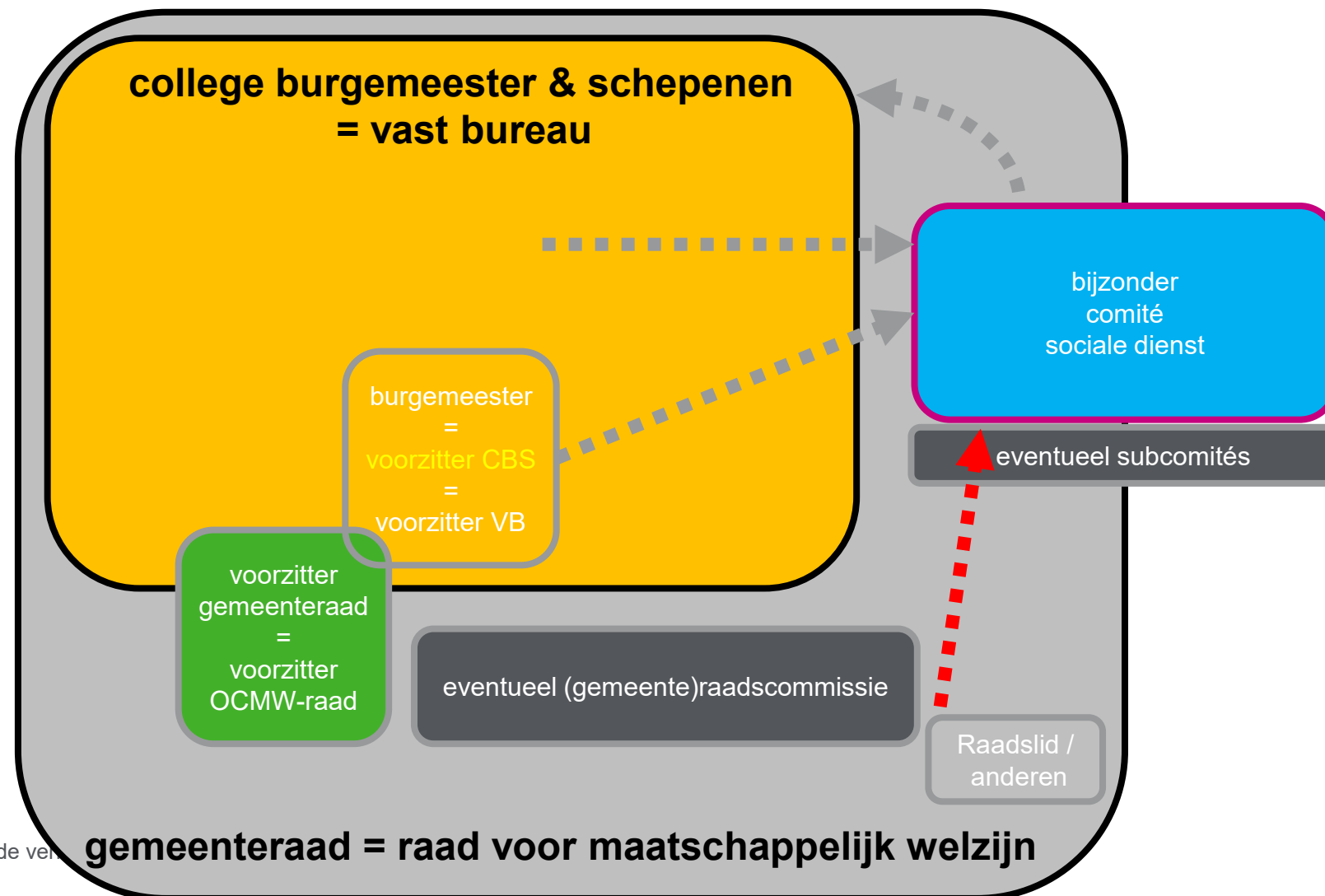
- Recht op maatschappelijke integratie
- Hulpverlening aan daklozen
- Recht op maatschappelijke hulp
- Aansluiting ziekenfonds
- ...

Wettelijk verankerde taken

- Woonzorgcentrum
- Schuldhelpverlening

Lokaal gekozen dienstverlening

- Sociaal restaurant
- Klusjesdienst
- Sinterklaaspremie
- ...

1. 2025:

- overgangsjaar (laatste jaar van het vorige meerjarenplan)
- Voorbereiding en opmaak van de strategische meerjarenplanning

3. Meerjarenplan 2026 – 2031 bestaat uit

- Strategische nota:
 - Prioritaire acties en beleidsdoelstellingen
 - Verwachte ontvangsten en uitgaven per Jaar
 - Niet-prioritaire acties en beleidsdoelstellingen
 - Beleidsdoelstellingen zonder prioritaire acties
- Financiële nota
 - Financiële doelstellingenplan
 - Staat van het financiële evenwicht (hier staan ook wijzigingen)
 - Overzicht van de kredieten

- De toelichting
 - De omgevingsanalyse / actuele versie meerjarenplan
 - Overzicht beleidsdoelstellingen, met actieplannen en acties met bijbehorende ramingen van ontvangsten en uitgaven.
 - Overzicht toegestane werkings- en investeringssubsidies per boekjaar
 - Beleidsdomeinen en beleidsvelden: structuur per beleidsdomein en de beleidsvelden die er deel van uitmaken.
 - Verbonden entiteiten: Overzicht van entiteiten waarvoor het bestuur een verplichting heeft tot tussenkomst bij verliezen of tekorten
 - Personeelsinzet: samenvatting van personeelsbezetting en -inzet
 - Jaarlijkse opbrengst van belastingen

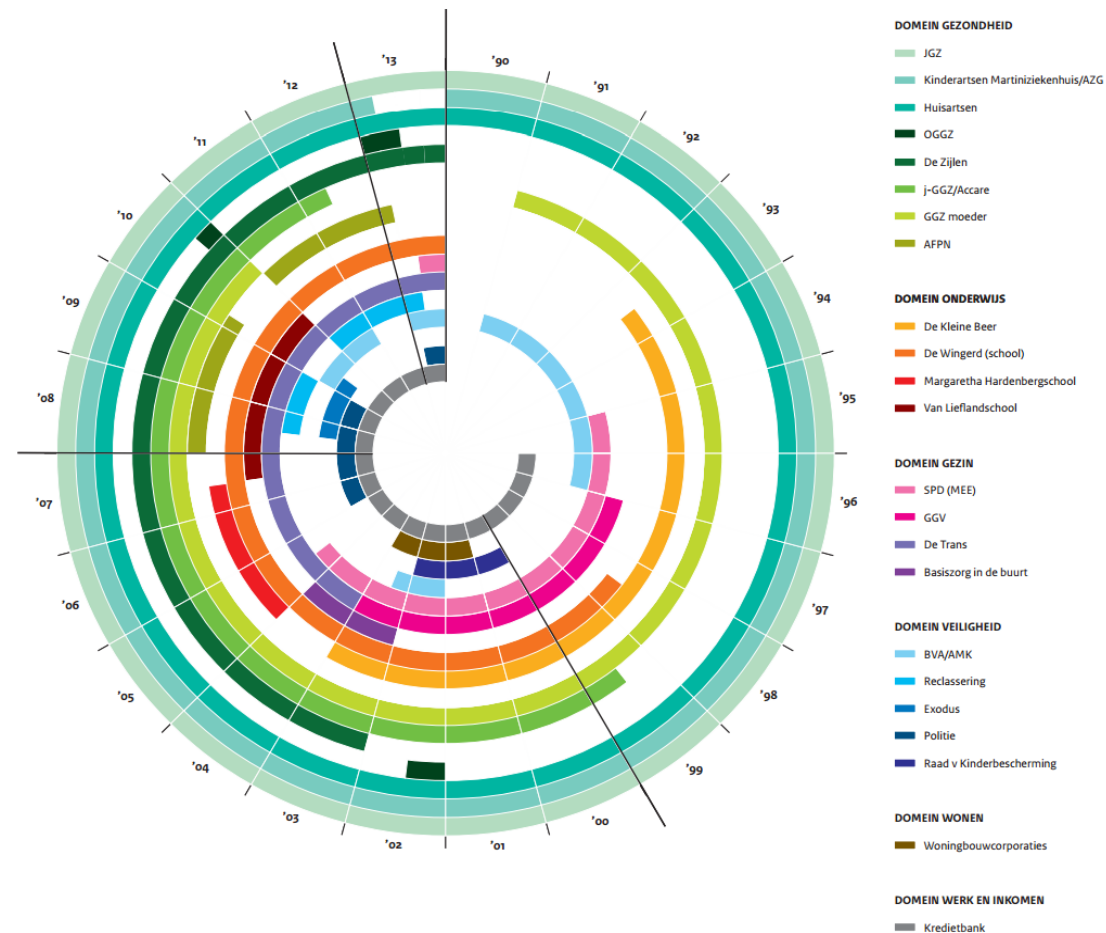
Voorbeeld uit de Nederlandse praktijk

Samenwerkend Toezicht Jeugd
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Gezinnen met Geringe Sociale Redzaamheid

casuïstiek Groningen

- Tendenzen en uitdagingen op vlak van loka:

Opgelet met reducties

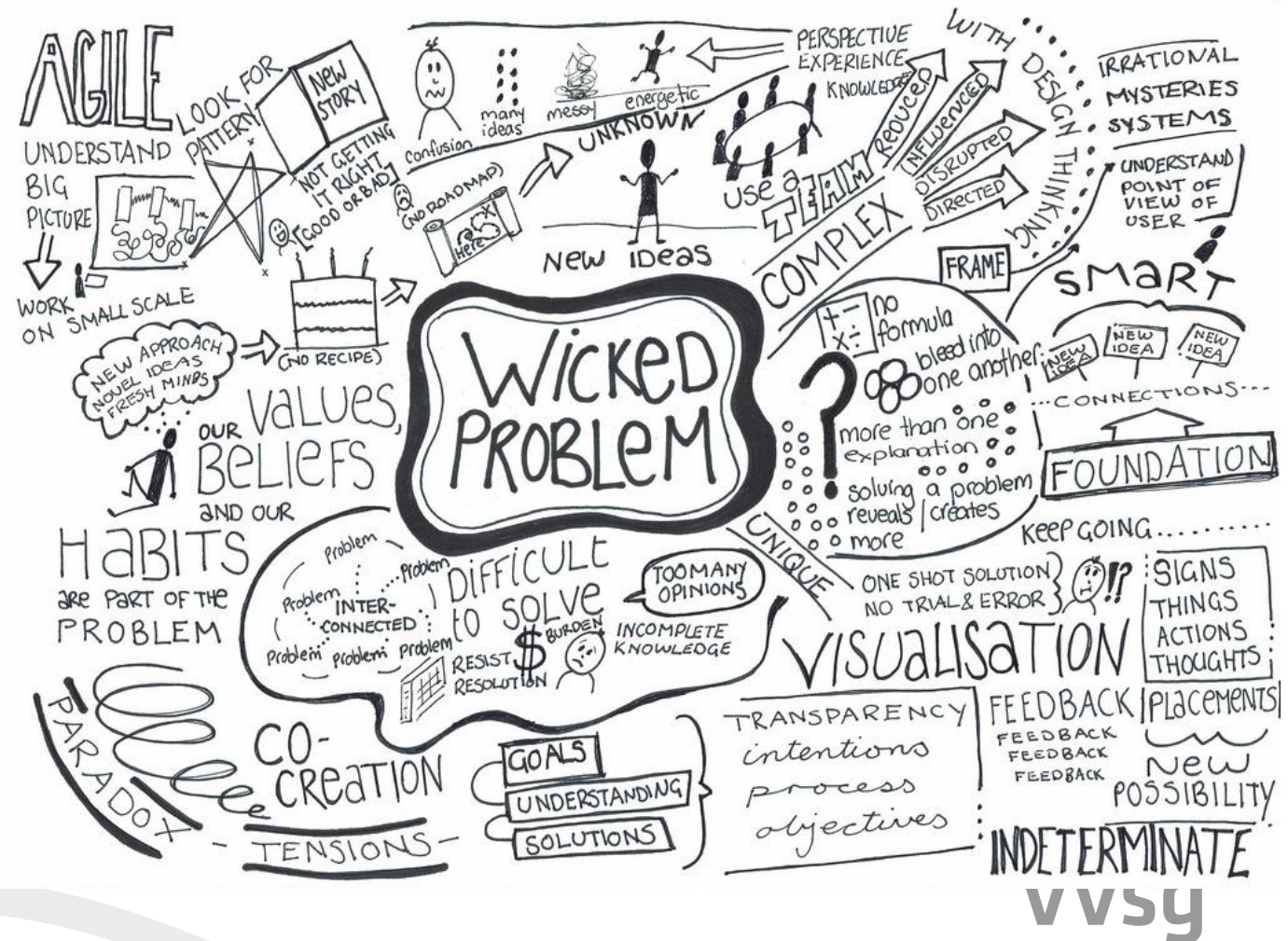
De classics:

- Iedereen vanuit eigen taartpunt
- Neuzen in dezelfde richting
- Één toegangspoort
- Ketendenken
- Gezamenlijke communicatie
- Diensten integreren
- Dispatchen

...

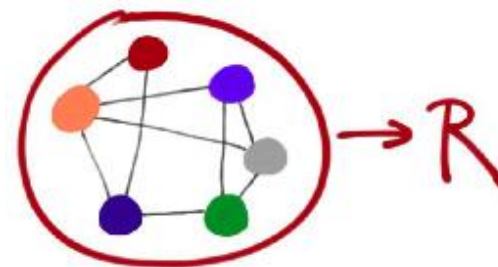
adapted from: *Dilemmas in a General Theory of Planning*
Horst W.J. Rittel and Melvin M. Webber (Policy Sciences, June 1973)

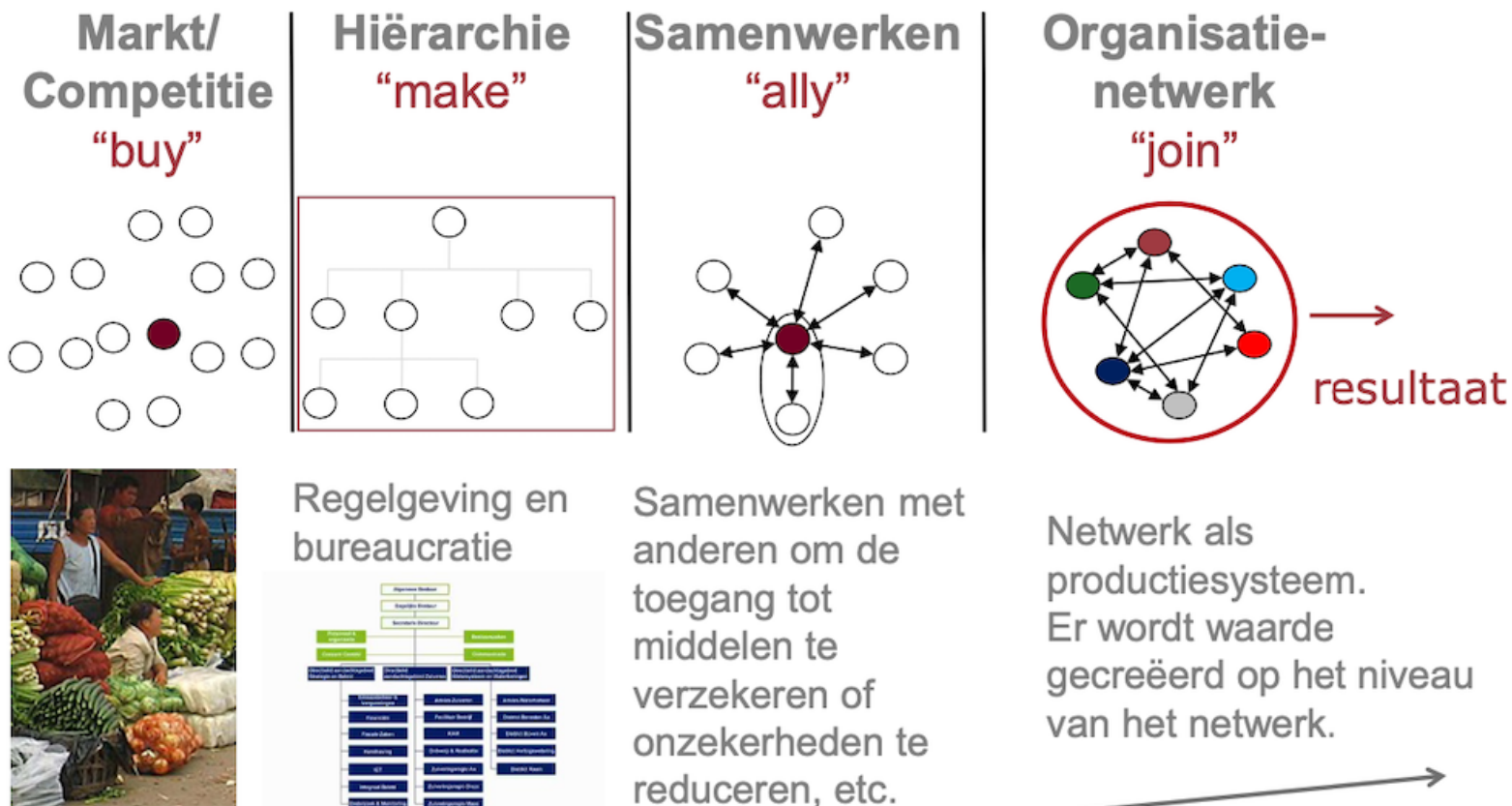
Organisatienetwerken... (Kenis)

.... verbinden en delen van informatie, middelen, activiteiten en competenties van soevereine¹ en unieke organisaties om samen een outcome te bewerkstelligen die geen van de organisaties afzonderlijk tot stand kan brengen.

¹ geen eenheid van eigendom en leiding (authority, chain of command)

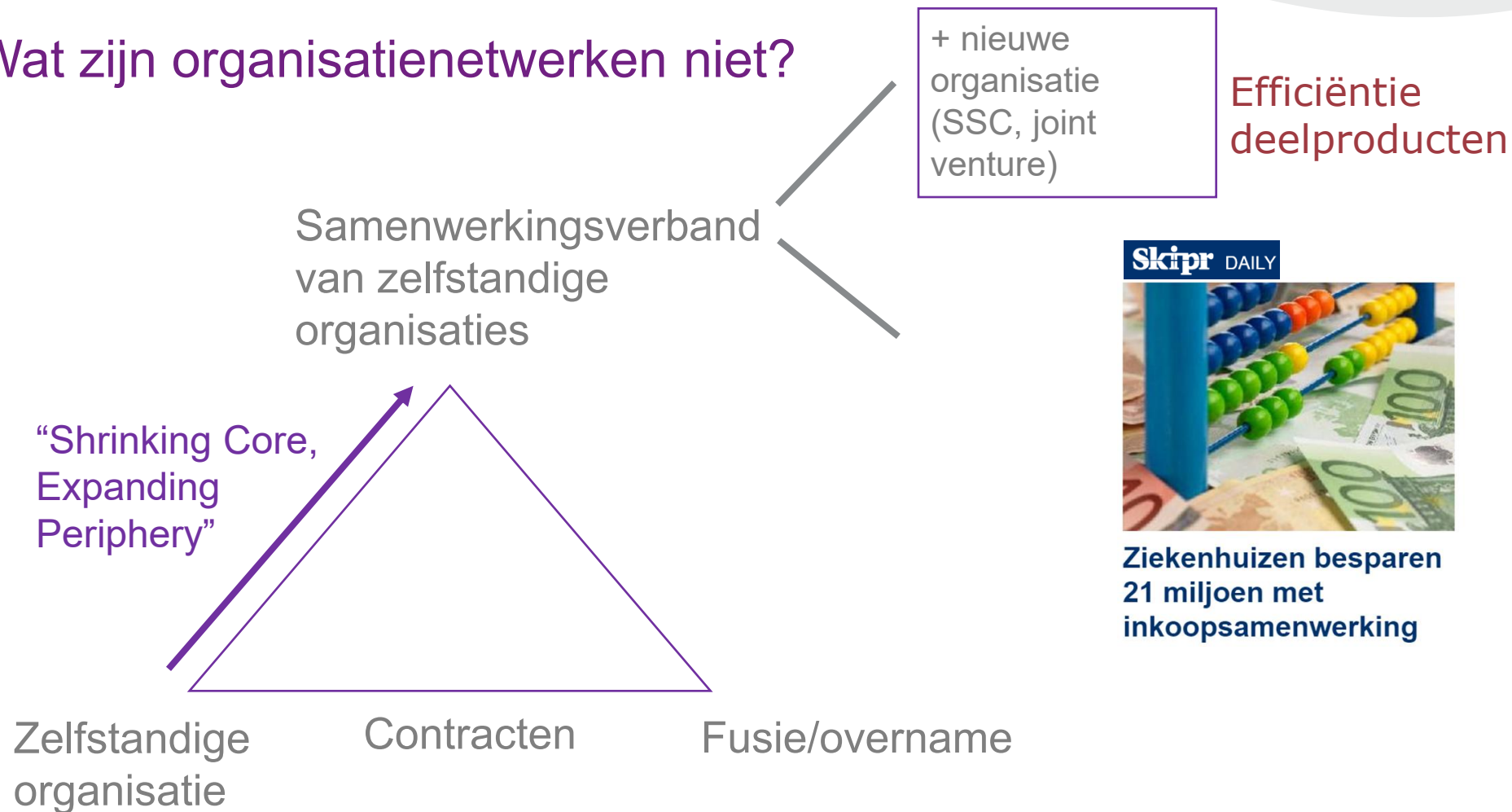

diverse vormen van samenwerking

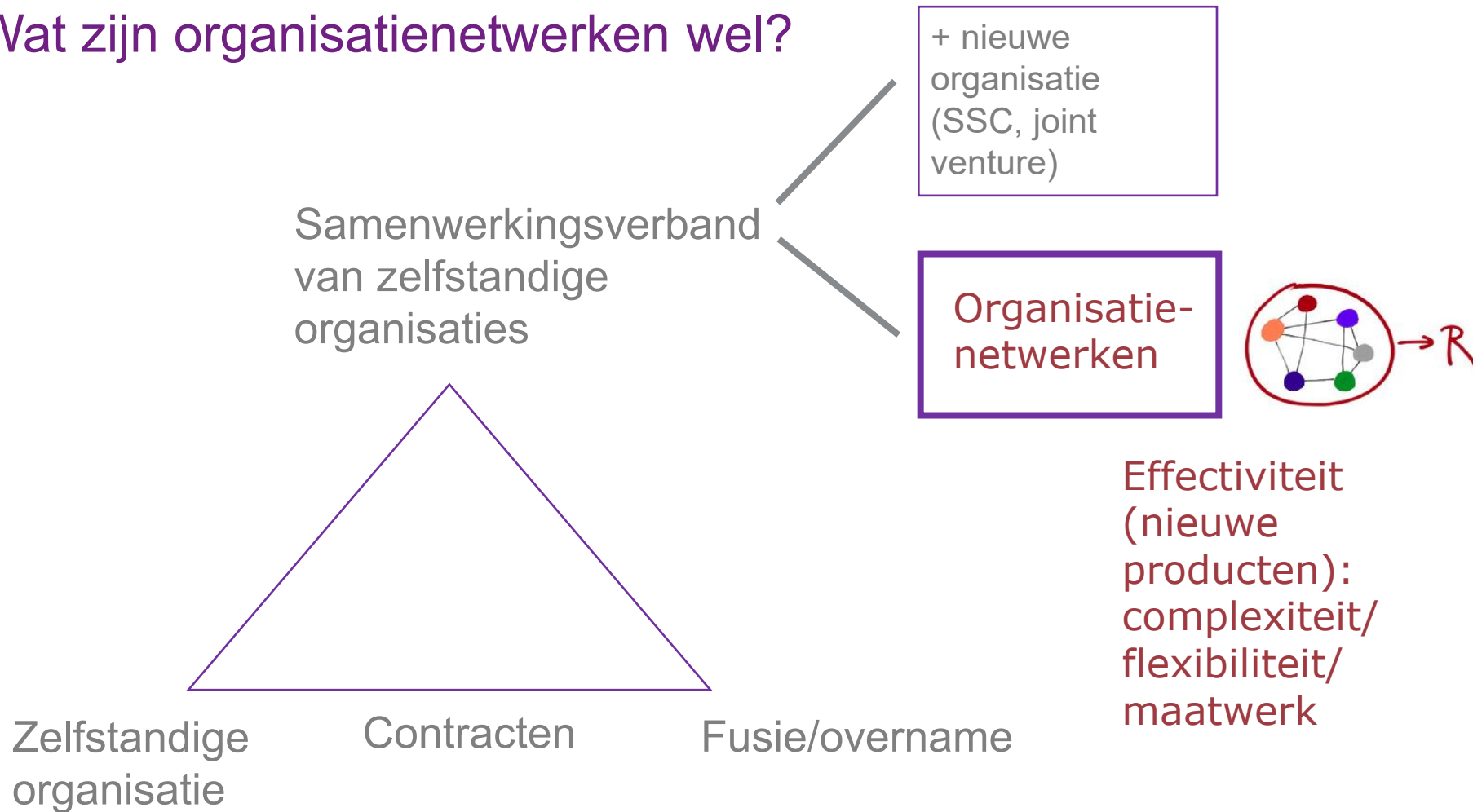
Operationele complexiteit

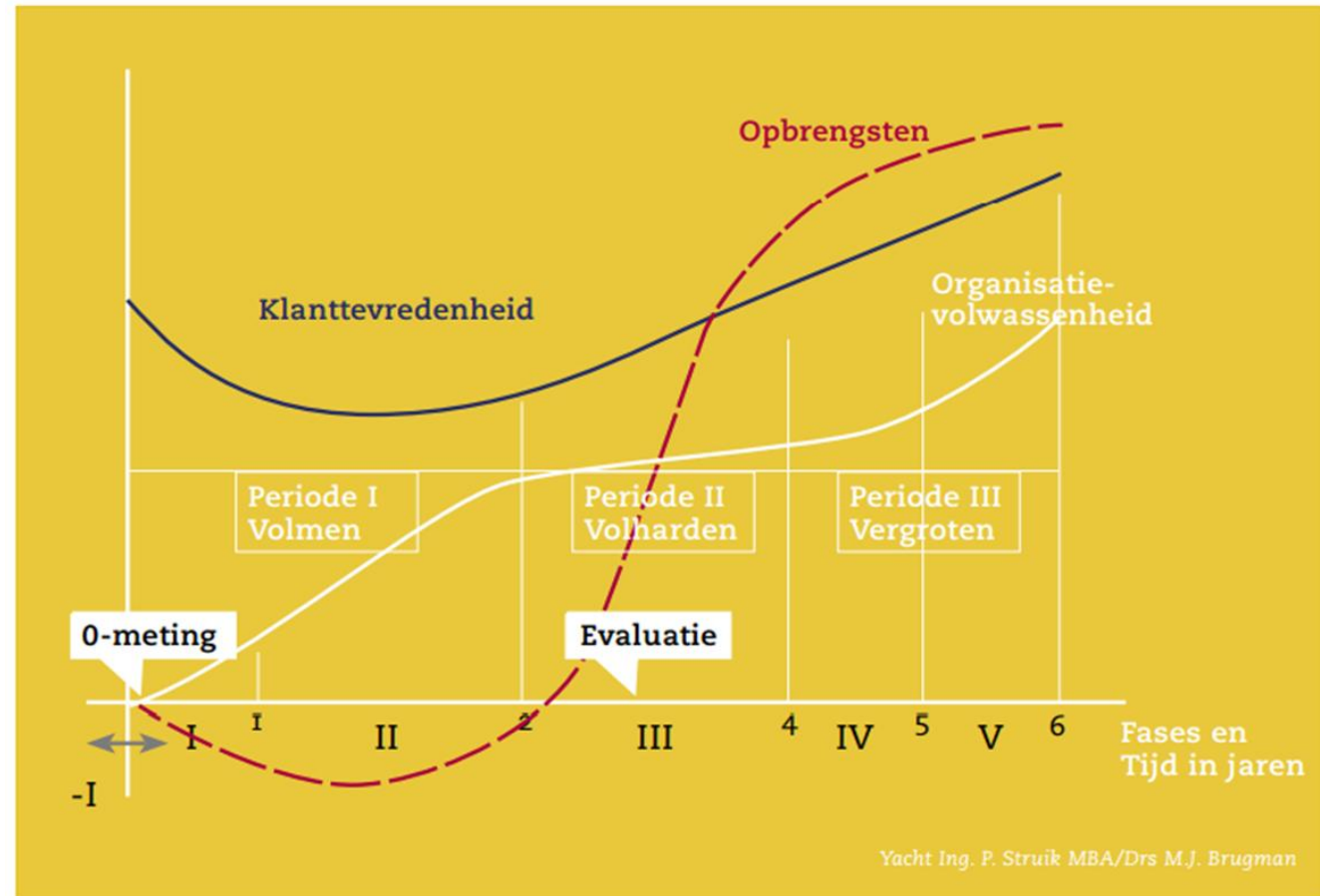
Wat zijn organisatienetwerken niet?

Ziekenhuizen besparen
21 miljoen met
inkoop samenwerking

Wat zijn organisatienetwerken wel?

Figuur 1. Life Cycle Model SSC.

- Tendensen en uitdagingen op vlak van lokaal sociaal beleid

link naar de zorgraad

- Zorg- en ondersteuningsaanbod afstemmen op de zorg- en ondersteuningsnoden in een regio
- Het netwerk ondersteunen bij de organisatie van kwaliteitsvolle en geïntegreerde zorg en ondersteuning
- Vlaamse beleidsdoelstellingen mee helpen uitvoeren
- Lokaal sociaal beleid ondersteunen
- (zorgraad als organisatienetwerk)

link naar de zorgraad

“Lokaal sociaal beleid ondersteunen” wil zeggen:

- Uitwisselen van data. De zorgraad zet vb. ook sterk in op kwalitatieve data van zorgverleners en burgers uit de regio
- Het meerjarenplan van de zorgraad afstemmen op dat van de lokale besturen in haar regio = het gesprek aangaan over waar samenwerking mogelijk is.
- Als er bovenlokale prioriteiten of afspraken komen in het lokaal sociaal beleid => meer gerichte samenwerking met zorgraad mogelijk

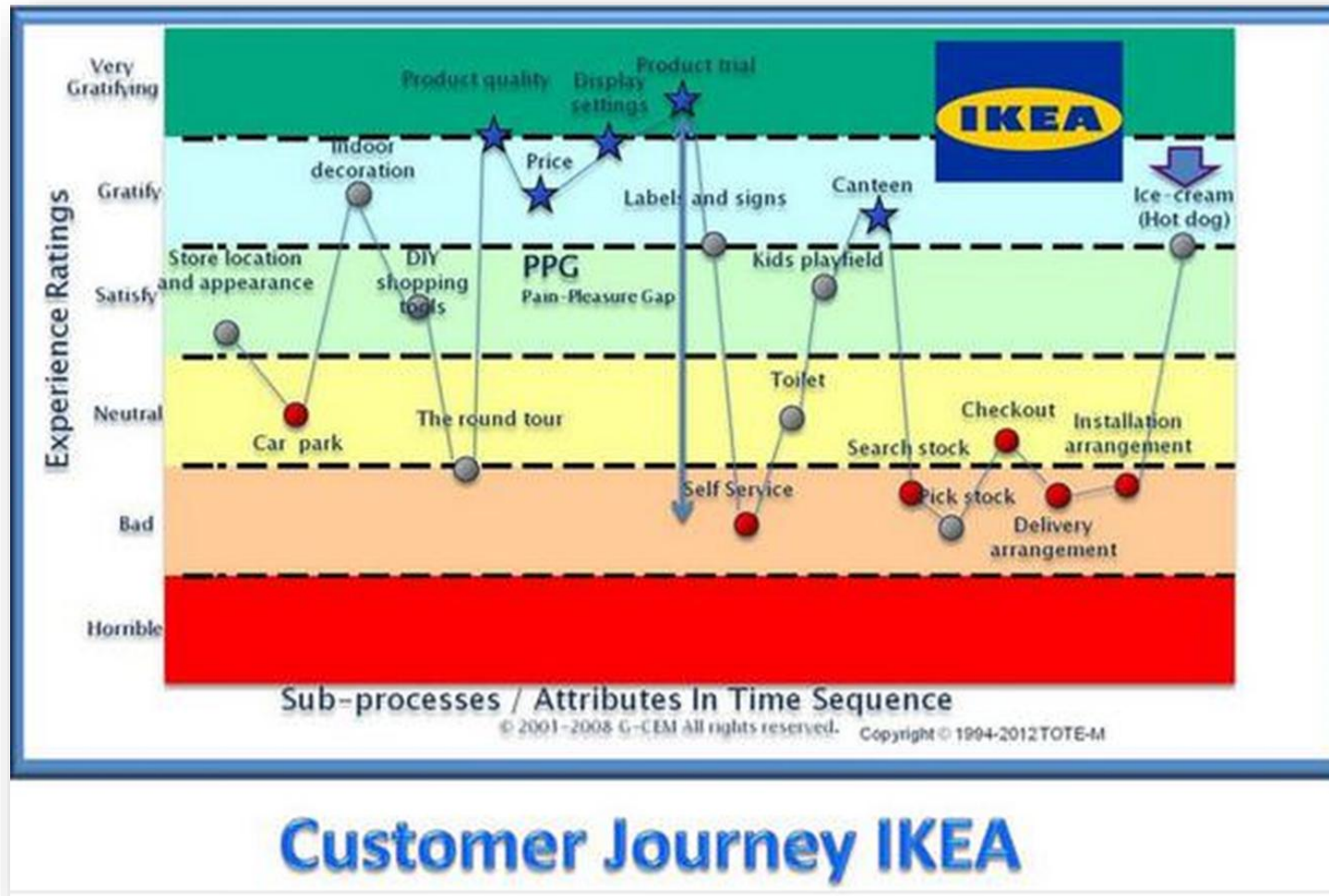

Gebruiker centraal

- Titel van de presentatie

radicale omslag naar gebruikersperspectief

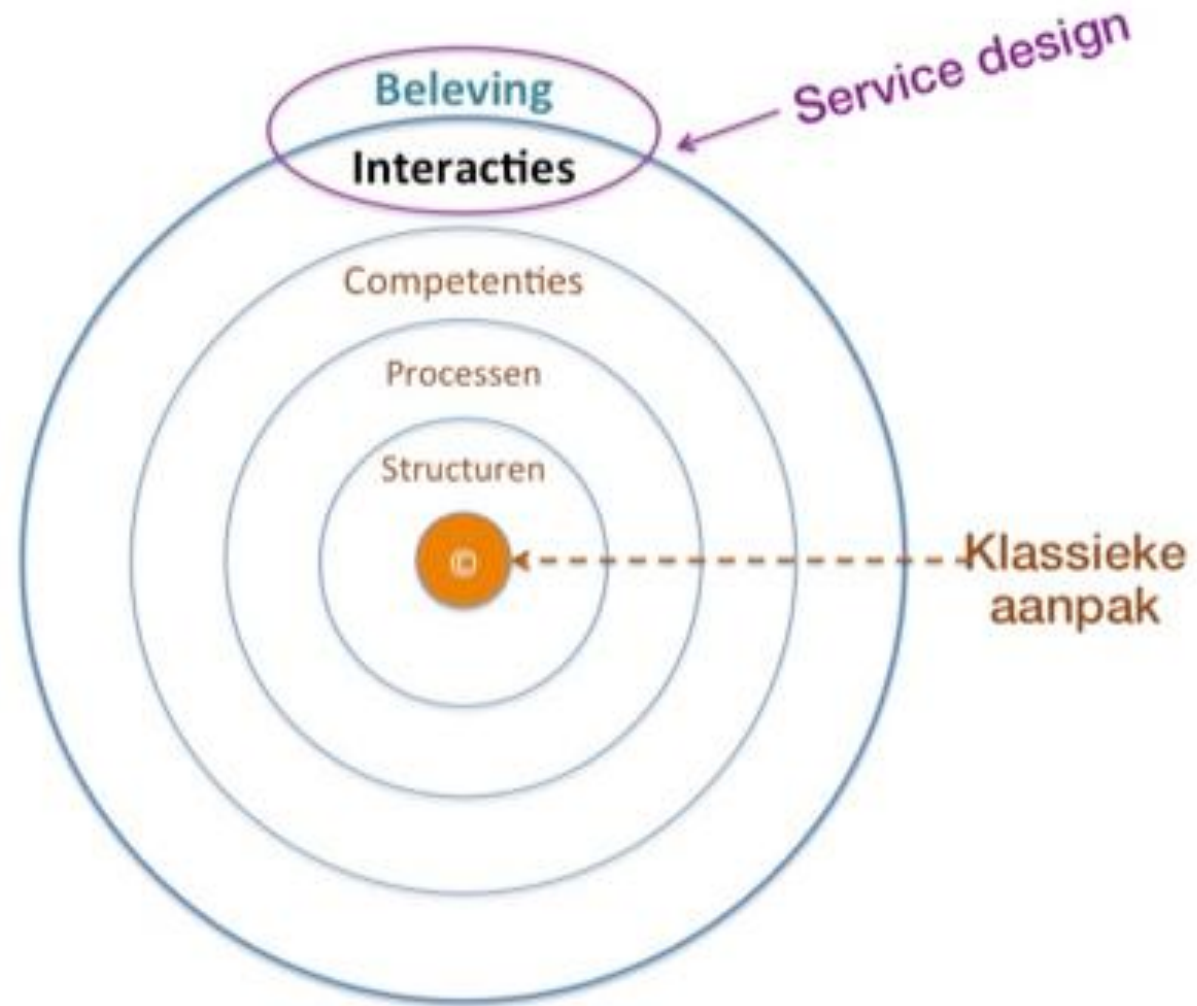

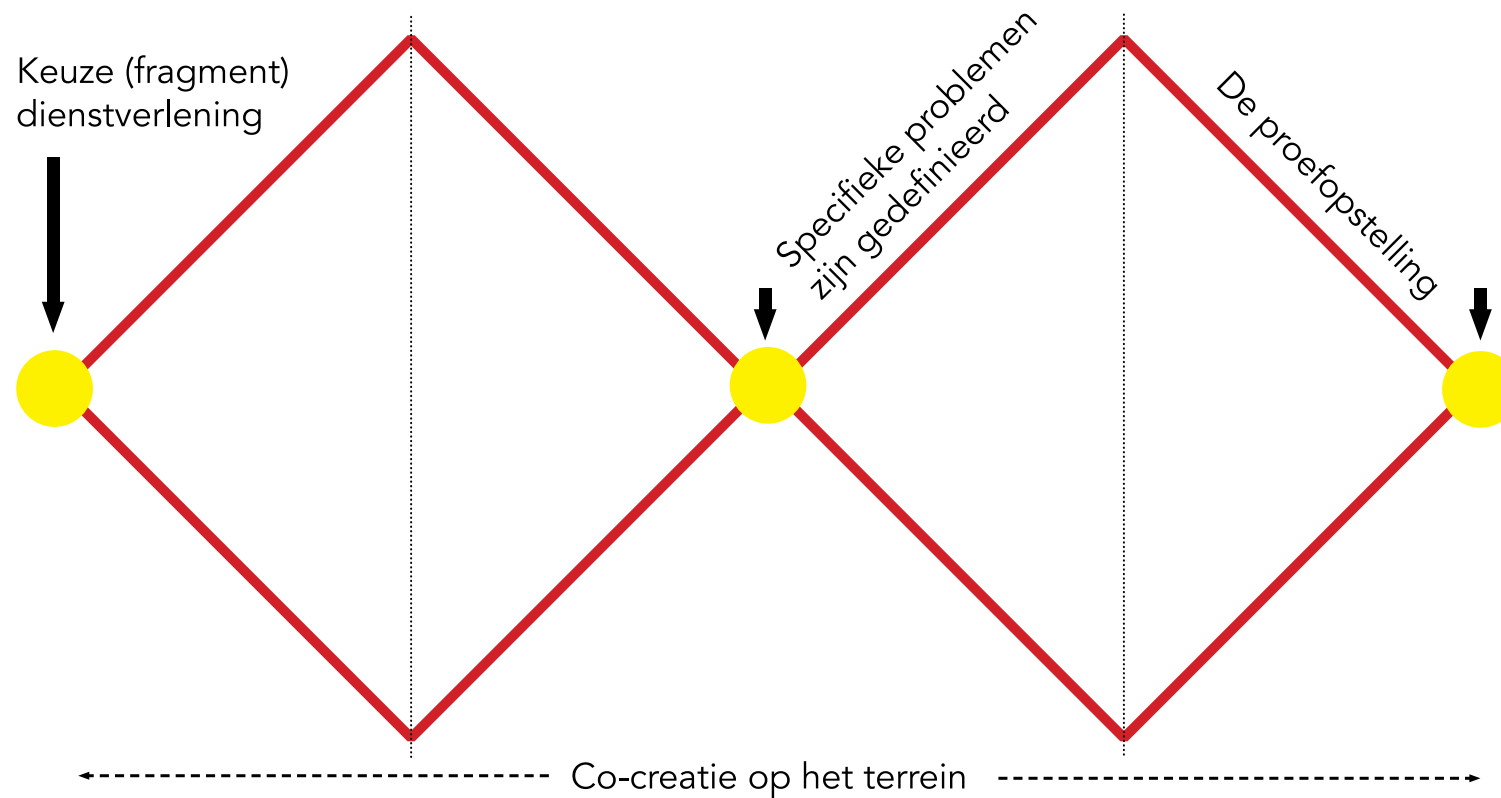
Waar is de gebruiker?

- Verwijst naar begripen behoeften, verwachtingen en ervaringen van burgers die gebruikmaken van (publieke) diensten (beleving centraal)
- Negeren gebruikersperspectief
 - Inefficiënte processen
 - Ontevredenheid bij burgers
 - Gebrek aan vertrouwen in de publieke sector

radicale omslag naar gebruikersperspectief

radicale omslag naar gebruikersperspectief

ONTDEK

Inzichten opdoen door in de context van gebruikers te gaan

DEFINIEER

Identificeren van het probleem dat we willen oplossen en waar we verandering willen

ONTWIKKEL

Exploreren van de verschillende richtingen voor een effectieve oplossing

OPLEVEREN

Snelle, goedkope experimenten / testings en leren over implementering

Vereniging van
Vlaamse Steden
en Gemeenten

Bedankt

VVSG vzw • Bischoffsheimlaan 1-8 • 1000 Brussel • T +32 2 211 55 00
info@vvsg.be • www.vvsg.be

